

MERIKARVIA-SEURAN HISTORIIKKI

*Kolmekymmentä vuotta kotiseututyötä ja
paikallisen kulttuurin vaalimista*

MERIKARVIA-SEURA RY 2023

WWW.MERIKARVIA-SEURA.FI

MERIKARVIA-SEURAN HISTORIIKKI

Kolmekymmentä vuotta kotiseututyötä ja paikallisen kulttuurin vaalimista

MERIKARVIA-SEURA RY 2023

WWW.MERIKARVIA-SEURA.FI

Kirjoittanut: Kirsti Alho-Niemi

Taitto: Aki Palomäki

SISÄLLYSLUETTELO

Merikarvia-seura: Kolmekymmentä vuotta kotiseututyötä ja paikallisen kulttuurin vaalimista.....	1
Merikarvia-seura ry perustaminen ja tarkoitus	1
Seuran säännöt	2
Seuran hallinto	3
Seuran jäsenistön kehitys.....	4
Seuran yhteistyökumppanit	5
Merikarvia-seuran aloitteet ja ehdotukset	5
Julkaisutoiminta.....	6
Merikarvian joulu -lehti	6
Muu julkaisutoiminta	6
Muu toiminta	8
Juhlat, retket ja tilaisuudet	8
Kotiseutujuhlan juhlapuhujat	8
Kotiseutuillat ja näyttelyt.....	11
Huomionosoitukset, stipendit ja seuran tekemät lahjoitukset.....	12
Museotoiminta	16
Hankkeet.....	17
Kohti tulevaa	23
Kiitokset	23
Lähteet	24

MERIKARVIA-SEURA: KOLMEKYMMENTÄ VUOTTA KOTISEUTUTYÖTÄ JA PAIKALLISEN KULTTUURIN VAALIMISTA

Nyt 30 vuotta täyttävä Merikarvia-seura ry on edelleen aktiivinen kotiseututyön harjoittaja ja paikallishistorian vaalija. Pienestä alusta seuran jäsenmäärä on lähes kymmenkertaistunut ollen vuoden 2022 lopussa 220 henkeä. Seura tunnetaan Merikarvialla ja laajemminkin sen yhdessä Lions Club (LC) Merikarvian kanssa julkaisemasta korkeatasoisesta joululehdestä, julkaisutoiminnasta, Merikarvia-viikon järjestelyistä ja projekteista, joista näkyvimpiin kuuluvat Maannousun muistomerkki Krookassa ja puuastiateollisuusmuseo Pyttymakasiini Merikarvian Ylikylässä.

Tämän Merikarvia-seuran lyhyen historiikin lähteenä on käytetty pääasiassa seuran arkistosta löytyviä jäsenkokousten ja seuran hallituksen kokousten pöytäkirjoja, Merikarvian Joulu -lehtiä, seuran nettisivuja ja keskusteluja joidenkin seuran pitkäaikaisten aktiivien kanssa. Seuran arkistosta löytyvät pöytäkirjat, toimintasuunnitelmat ja -kertomukset noin vuodesta 2011 tähän päivään. Aikaisempia pöytäkirjoja, toimintakertomuksia ja -suunnitelmia etsittiin oikein joukolla Merikarvian kunnanviraston arkistoista ja varastoista – turhaan. Aineistoa vuodesta 2006 eteenpäin löytyi seuran entisen sihteerin, kulttuuri- ja opistosihteerin Seija Vären tietokoneelta. 1990-luvun pöytäkirjoja löytyi muutama seuran arkistosta samasta nipusta, jossa oli seuran perustamiskokouksen pöytäkirja ja erilaisia versioita seuran säännöistä – kaikki versiot ilman päivystä.

MERIKARVIA-SEURA RY PERUSTAMINEN JA TARKOITUS

”Merikarvia-seuran tehtävä on kohottaa kotiseudun arvostusta asukkaiden ja vierailijoiden silmissä. Siksi kerromme menneisyydestä ja nykyisyydestä. Tärkeintä olisi kertoa tulevaisuudesta, mutta siihen emme pysty. Mutta tulevaisuus rakentuu menneisyyden perustalle ja jokainen voi siten rakennella omat tulevaisuudenkuvansa. Olipa tulevaisuus minkäläinen tahansa, olemme merikarvialaisia ja ylpeitä siitä.”

– Jorma Rinne, Merikarvian Joulu 2013

Merikarvia-seura on perustettu vuonna 1993. Perustavaan kokoukseen kutsuttiin 5.5.1993 julkaistulla ilmoituksella Merikarvia-lehdessä. Merikarvian kunnan opisto- ja kulttuurilautakunnan puheenjohtaja Altti Mäntylä ehdotti kotiseutu- ja kulttuurityötä tekevän sekä tilaisuuksia järjestävän seuran perustamista Merikarvialle. Yhdessä kansalaisopiston rehtorin Irma Vanamon kanssa päätettiin kutsua koolle perustava kokous, joka pidettiin sunnuntaina 30.5.1993 kello 19 Vanha-Heikkilässä, entisessä sahanomistaja Kouhin talossa.

Altti Mäntylä avasi perustavan kokouksen. Hän totesi, ettei Merikarvian kunta ole juurikaan voinut osoittaa varoja kulttuurityöhön. Esimerkiksi kalastusmuseon ylläpitoon ei ole saatu riittävästi varoja. Siksi seuran perustamisella pyrittäisiin saamaan talkoovoimin apua erilaisiin kulttuurikohteisiin. Mäntylä näki tärkeäksi myös vuotuisen yhteisen monipuolisen Merikarvia-viikon vieton aikaan saamisen.

Tilaisuudessa allekirjoitettiin seuran perustamiskirja ja valittiin seuran ensimmäinen hallitus: Puheenjohtajaksi valittiin professori Wille Kaipainen ja hallituksen varsinaisiksi jäseniksi Reijo Ostamo, Heikki Holmi, Jorma Peltoniemi, Vesa Heikkilä, Olavi Järvinen, Kaisa Kokko, Ritva Karipalo, Jorma Rinne, Rauno Ruissalo ja Liisa Manninen. Henkilökohtaisiksi varajäseniksi valittiin Aarno Tarkkio, Juhani Aalto, Eero Lehtojoki, Ilmari Erkkilä, Eero Seppälä, Sirkka Juhola, Paula Nygård, Mikko Meura, Osmo Silto ja Liisa Sumia. Merikarvia-lehdessä 23.6.1993 kerrottiin, että Merikarvia-seuran järjestäytymiskokouksessa seuran sihteeriksi valittiin hallituksen ulkopuolinen Irma Vanamo, rahastonhoitajaksi Kaisa Kokko ja varapuheenjohtajaksi arvalla Jorma Rinne.

Seuran perustavaan kokoukseen 30.5.1993 osallistuivat seuraavat 26 henkilöä lueteltuna nimenkirjoitusjärjestyksessä: Altti Mäntylä, Juhani Aalto, Pirjo Kuuskeri, Jorma Peltoniemi, Lauri Hakosalo, Rauno Ruissalo, Ilmo Saari, Irma Vanamo, Heimo Ollila, Tuulikki Seppälä, Ritva Karipalo, Kyllikki Esko, Liisa Manninen, Antti Karipalo, Heimo Ratala, Pekka Tuominen, Heikki Holmi, Maija Itäkylä, Kaija Tiainen-Anttila, Anna-Maija Rinne, Disa Myntti, Osmo Silto, Jorma Rinne, Vesa Heikkilä ja Eero Seppälä.

Merikarvia-seura kerää ja tallentaa kotiseututietoutta. Seura pyrkii myös kehittämään museotoimintaa, edistämään luonnonsuojelua ja parantamaan maisemanhoitoa.

Merikarvia-seura on rekisteröity yhdistys¹ ja merkitty yhdistysrekisteriin 25.11.1999.

Seuralla on omat kotisivut ja oma pöytäviiri vuodelta 2012. Ehdotuksen Merikarvia-seuran oman viirin suunnittelusta teki seuran hallituksen kokouksessa 26.5.2010 Tuula Ruoppa-Salo. Merikarvian kunnanvirastossa seuran käytössä on oma huone.

SEURAN SÄÄNNÖT

Ehdotus Merikarvia-seuran säännöiksi tuotiin seuran perustavaan kokoukseen 30.5.1993. Sääntöehdotuksen pohjana olivat Kotiseutuliiton mallisäännöt kotiseutuyhdistyksille muokattuna Merikarvia-seuran tarpeisiin. Sääntöjä ei vielä hyväksytty perustavassa kokouksessa, vaan ne jätettiin edelleen kehitettäväksi. Sääntöjä näyttää muokatun useammassa vaiheessa, mutta seuran arkistosta löytyvästä sarjasta puuttuvat päivämäärät.

Seuran nykyiset säännöt ovat esillä Merikarvia-seuran internet-sivuilla. Sääntöjen mukaan seuran kotikunta on Merikarvia ja se on poliittisesti sitoutumaton. Seuran tarkoituksena on kotiseututyön edistäminen herättämällä, kehittämällä ja ylläpitämällä asukkaiden kotiseututuntemusta ja paikallishenkeä sekä syventämällä heidän kiintymystään omaan kotiseutuunsa. Lisäksi seuran tarkoituksena on kotiseudun perinteiden vaaliminen, luonnonsuojelu ja maisemanhoidon edistäminen sekä asukkaiden omatoimisuuden ja paikallisen harrastustoiminnan kehittäminen.

Näiden tarkoituksperiensä toteuttamiseksi seura sääntöjensä mukaan:

- harjoittaa valistus- ja kasvatustyötä järjestämällä valistus- ja kotiseututilaisuuksia
- seuraa kotiseututyön yleistä kehitystä ja tarkoitusta
- järjestää tiedotustilaisuuksia sopivaksi katsomallaan tavalla toiminnastaan viranomaisille, kotiseutu-

¹ Seuran rekisterinumero on: 177.918.

työtä suorittaville yhteisöille ja kuntalaisille

- on yhteistyössä kotiseututyöstä, kasvatuksesta, nuorisotyöstä, retkeilystä ja matkailusta huolehtivien toimielinten, yhteisöjen ja viranomaisien kanssa
- huolehtii kotiseutuun ja sen historiaan liittyvän sekä henkisen että aineellisen kulttuurin tallentamisesta
- huolehtii kunnan museorakennusten ja kokoelmien kunnosta sekä museoesineiden nähtävillä pitämisestä yhdessä opisto-kulttuurilautakunnan kanssa
- antaa opisto-kulttuurilautakunnalle ja muille viranomaisille lausuntoja, selvityksiä ja tiedonantoja sekä ehdotuksia näille kotiseututyöhön kuuluvista asioista
- harjoittaa kotiseutua koskevaa tallennus-, tutkimus- ja julkaisutoimintaa
- järjestää kokouksia, luento- ja esitelmätilaisuuksia sekä muuta seuran sisäistä ja ulospäin suuntautuvaa koulutus- ja tiedotustoimintaa
- toimeenpanee näyttelyjä, retkiä ja opintomatkoja jäsenilleen

Toimintaansa varten seura voi ottaa vastaan lahjoituksia ja testamentteja, järjestää rahankeräyksiä ja arpajaisia sekä omistaa kiinteää omaisuutta.

Seuran jäseneksi voi sen hallituksen päätöksellä päästä yksityinen henkilö, oikeuskelpoinen yhteisö ja säätiö. Hallitus voi myös hyväksyä kannatusjäseneksi henkilön tai oikeuskelpoisen yhteisön. Kannatusjäsenillä ei ole äänioikeutta seuran kokouksissa. Hallituksen esityksestä seuran kunniajäseniksi voidaan kutsua seuran toimintaa erittäin huomattavasti edistäneitä henkilöitä. Seuran varsinainen kokous voi valita kunniapuheenjohtajaksi seuran puheenjohtajana ansiokkaasti toimineen henkilön. Kunniapuheenjohtajalla ja kunniajäsenillä on oikeus olla läsnä kaikissa seuran kokouksissa, joissa heillä on myös puhe- ja äänioikeus.

SEURAN HALLINTO

Seuran toimintaa johtaa hallitus, johon kuuluu kahdeksasta kymmenen jäsentä ja heillä jokaisella on henkilökohtainen varajäsen. Hallitus kokoontuu noin kahdeksan kertaa vuodessa tai tarpeen mukaan. Seuran toimintaa johtaa puheenjohtaja, joka on hallituksen jäsen. Sihteerinä ja rahastonhoitajana voi toimia hallituksen ulkopuolinen henkilö. Seuran kunniajäsenillä ja kunniapuheenjohtajilla on sääntöjen mukaan halutessaan osallistua kaikkiin seuran kokouksiin. Seuran hallituksen kokouksessa 13.5.2008 päätettiin, että myös hallituksen varajäsenet pyydetään mukaan kokouksiin.

Helena Tähkänen ojentaa Tiädäks sä – pelit Merikarvia-seuran hallituksen jäsenille Lauri Hakosalolle, Asko Virralle ja Jorma Rinteelle (Kuva: Aki Palomäki)

Seura järjestää vuosittain kaksi jäsenkokousta, kevätkokouksen ja syyskokouksen. Kevätkokouksessa hyväksytään edellisen vuoden toimintakertomus ja tilinpäätös sekä myönnetään vastuuvapaus seuran hallitukselle ja toimihenkilöille. Syyskokouksessa käsitellään ja hyväksytään seuraavan vuoden toimintasuunnitelma, päätetään jäsenmaksun suuruudesta ja valitaan jäsenet seuran hallitukseen. Jäsenkokouksissa myös tiedotetaan seuran toiminnasta ja keskustellaan ajankohtaisista asioista. Jäsenmaksulaskun tai kevätkokouskutsun mukana on useina vuosina seuran jäsenille lähetetty jäsenkirje, jossa on tietoa seuran

toiminnasta ja meneillään olevista projekteista. Vuonna 2011 seuran käyttöön hankittiin jäsenrekisteriohjelma, jonka uudistaminen on meneillään.

Vuosina 1993 ja 1994 seuran puheenjohtajana toimi professori Wille Kaipainen. Koska professori Kaipainen oli kesämerikarvialainen, hänen puheenjohtajavuosiensa seuran toiminta ei talvisin ollut kovin aktiivista. Seuran pitkäaikaisin puheenjohtaja oli Jorma Rinne, joka toimi tehtävässä vuosina 1995 – 2014. Seuran hallituksen 8.1.2010 tekemän päätöksen nojalla hänelle haettiin ja myönnettiin kotiseutuneuvoksen arvonimi. Vuosina 2015 – 2019 seuran puheenjohtajana oli Lauri Hakosalo. Vuodesta 2020 seuraa on johtanut Juhani Kotiranta.

Merikarvia-seuran pitkäaikaisia sihteereitä ovat olleet Irma Vanamo, Seija Väre, Asko Virta ja nykyinen sihteeri Anna-Leena Viertomaa. Jorma Rinne kertoi olleensa kautensa alussa lähinnä muodollisesti puheenjohtaja seuran sihteerin Irma Vanamon johdatellessa seuran toimintaa. Irma Vanamon paikkakunnalta muuton jälkeen Rinteen puheenjohtajuus vahvistui. Pitkäaikaisena rahastonhoitajana toimi Liisa Manninen, jolle toimitettiin 28.3.2022 kunniakirja ja kukat kunniajäseneksi kutsumisen johdosta.

Merikarvia-seura rahoittaa toimintaansa jäsenmaksuilla sekä joululehden ja kirjamyynnin tuotoilla. Kerätyneitä varoja käytetään kotiseutujuhlan ja kesäretken kuluihin, toimistokuluihin, vakuutuksiin, stipendeihin, huomionosoituksiin sekä netti- ja kalustokuluihin.

SEURAN JÄSENISTÖN KEHITYS

Merikarvia-seuran nykyinen puheenjohtaja Juhani Kotiranta edeltäjiensä Lauri Hakosalon ja Jorma Rinteen kanssa (Kuva: Petri Hakosalo)

Vuosina 1993 – 2021 Merikarvia-seuraan on liittynyt 332 henkilöä. Perustamisvuoden 52 liittyneen jälkeen eniten uusia jäseniä seuraan on liittynyt 2013 26 henkilöä ja 2017 25 henkilöä. Vuonna 2000 seuran jäsenmäärä oli noin 80, vuoden 2010 lopussa 123 ja vuoden 2022 lopussa noin 220 henkilöä. Seuran kunniajäseniä, joilta ei peritä jäsenmaksua, ovat muun muassa vuosittain nimetyt huvitusherrat ja seuran kunniapuheenjohtajat. Seurasta on eronnut ja muuten poistunut jäseniä, joten viime vuosina seuran jäsenmäärä on vaihdellut 200:n molemmin puolin.

SEURAN YHTEISTYÖKUMPPANIT

Seuran perustamisvuonna 1993 syntyi ajatus Merikarvian joululehden julkaisemisesta. Samalla selvisi, että myös LC Merikarvia suunnitteli joululehden julkaisemista. Päästiin sopimukseen yhteisen joululehden julkaisemisesta: Merikarvia-seura vastaisi lehden asiasisällöstä ja LC Merikarvia ilmoitusten hankkimisesta ja lehden jakelusta. Yhteistyö on kantanut tähän päivään asti, myös vuoden 2022 *Merikarvian Joulun* ilmestyi näiden kahden yhdistyksen yhteistyönä. Merikarvia-seura on käyttänyt joululehdestä kertyneet tulot kotiseututyöhön, LC Merikarvia lähimmäistyöhön ja stipendeihin.

Merikarvia-seuran yhteistyökumppaneina sen toiminnassa ja sen järjestämissä tilaisuuksissa ovat lisäksi toimineet Merikarvian kunta, sen kulttuuritoimi, kirjastot, koulut ja museot, Merikarvian-Siikaisten kansalaisopisto (aiemmin Merikarvian kansalaisopisto), kylätoimikunnat, Merikarvian seurakunta, Merikarvian Saalem-seurakunta, Merikarvian Nuorisoseura, Merikarvian Uusmartat, paikalliset yrittäjät ja marketit sekä Suomen Kotiseutuliitto. Seuran entinen puheenjohtaja Lauri Hakosalo valittiin vuonna 2021 Suomen Kotiseutuliiton valtuustoon.

Vuotuisen heinäkuisen Merikarvia-viikon tilaisuuksissa kahvituksista ja tarjoiluista ovat usein huolehtineet Merikarvian Uusmartat Helena Tähkäsén johdolla. Viime vuosina Merikarvia-seuralle on valittu ”kaffeettaja”, jona on toiminut Helena Tähkäsén.

MERIKARVIA-SEURAN ALOITTEET JA EHDOTUKSET

Vuonna 2010 seuran hallitus antoi lausuntonsa Merikarvian kunnan sivistyslautakunnan pyytämään esitykseen kunnan ylläpitämien koulujen nimien muuttamisesta. Seuran hallitus yhtyi hallituksen jäsenen Lauri Hakosalon esitykseen, että ala-aste pysyisi Ahlströmin kouluna, yläasteen nimeksi tulisi Merikarvian yhteiskoulu ja lukio pysyisi Merikarvian lukiona. Seuran kevätkokous 23.3.2010 tuki hallituksen ehdotusta. Koko koulukeskuksen nimeksi päätettiin ehdottaa Merikarvian koulukeskusta.

Seuran hallituksen kokouksessa 23.9.2014 päätettiin olla ottamatta kantaa Merikarvialla kuumana käyneeseen tuulimyllykeskusteluun. Todettiin, että se ei kuulu seuran toimialaan.

Vuonna 2015 Merikarvia-seura ehdotti kunnanhallitukselle lähettämässään kirjelmässä Varputien nimen muuttamista Kränintieksi ja Palosaarentien nimen muuttamista Brändöntieksi. Ehdotukset eivät ole toteutuneet. Seura myös ilmoitti haluavansa tulla kuulluksi, kun kunnassa nimetään uusia teitä. Samalla muistutettiin myös kirjelmästä koskien Kouhin ja Salmen satamien uudelleen nimeämisestä sekä Antintien nimen muuttamisesta Antti Ahlströmintieksi. Nämäkään ehdotukset eivät ole toteutuneet. Seuran hallitus käsitteli kokouksessaan 27.11.2017 seuran mahdollisuutta vaikuttaa nimiasioihin Krookan uudelleen kaavoituksen yhteydessä.

JULKAISUTOIMINTA:

Merikarvian Joulu -lehti

Merikarvia-seura on yhdessä LC Merikarvian kanssa julkaissut joululehteä vuosittain vuodesta 1993 alkaen. Merikarvia-seura on vastannut lehden juttusisällöstä ja LC Merikarvia ilmoitusten hankkimisesta lehteen ja lehden markkinoinnista. Aluksi lehteä myytiin lähinnä koulujen oppilaiden ja eri järjestöjen toimesta. Nykyisin lehteä myydään kunnanvirastolta ja merikarvalaisista kauppaliikkeistä. Aikaisempien vuosien lehtiä on myyty seuran toimesta esimerkiksi Merikarvian juhannustorilla, Meripäivillä ja Yrittäjämarkkinoilla. Lehtiä on runsaasti varastossa kunnanvirastolla, mistä niitä voi ostaa.

Joululehdessä on julkaistu kotiseutuaiheisia ja joulun liittyviä kirjoituksia, joulutervehdyksiä, runoja, lasten ja aikuisten piirustuksia sekä valokuvia. Vuonna 2018 järjestettiin kirjoituskilpailu joululehteen tulevista kirjoituksista aiheena ”Minun Merikarviani”. Lehteen on useimpina vuosina sisältynyt katsaus Merikarvian kunnan ja Merikarvia-seuran tapahtumiin kuvien ja sanojen avulla. Vakiopalstoina ovat olleet joululehden päätoimittajan, kunnanjohtajan ja Merikarvian seurakunnan puolesta useimmiten kirkkoherran joulutervehdykset. Vuodesta 2014 joululehden lukijoita on ilahduttanut ja vihastuttanut Antti Vären laatima leikkimielinen horoskooppi, Poroskooppi. Lehden loppuosassa on lähinnä paikallisten yrittäjien ja yritysten ilmoituksia.

Joululehden päätoimittajana ovat toimineet Heikki Hakosalo 1993, Kerttu Pollari 1995 – 2002, Altti Mäntylä 2003 – 2011, 2016 – 2019, Lea Blomberg 2012 – 2015 ja Hanna Alho-Kivi 2020 lähtien.

Muu julkaisutoiminta

Merikarvia-seura on julkaissut seuraavat kotiseutuaiheiset kirjat ja julkaisut:

- Kerttu Pollari, toim.: Reidallista tekoo, 1999, sanontoja Merikarvian murteella. Toinen painos 2008.
- Kerttu Pollari: Pärskeitä, 2000, pakinoita Merikarvian murteella
- Matleena Pekkanen: Rantahuoneita ja räähkipaatteja, 2002, perinne- ja muistitietoa sekä kuvia menneiltä ajoilta
- Heikki Hakosalo: Karvilaisittain, 2003 (piiroksia)
- Kerttu Pollari: Presuhousu ja Pökshattu, 2005, Merikarvian murresanakirja
- Jorma Rinne: Päkkenki, 2012, kansanrunoilija August Bäckängin runoja
- Juhani Mellanoura, toim., Merikalastajan sanakirja 2016, yhdessä Selkämeren kansallispuiston ystävät ry:n kanssa,
- Juhani Mellanoura: Merivaeltajan retkiopas. Merikarvian venerannat, tukikohdat ja tarinapaikat, 2018, yhdessä Selkämeren kansallispuiston ystävät ry:n kanssa, <https://www.selkamerenystavat.fi>
- Juhani Mellanoura, Hanna Alho-Kivi, Aki Palomäki: Pytingiltä pytingille. Muistikuvia Merikarvian vanhoista rakennuksista ja niiden ihmisistä, 2021.

Monien Merikarvia-seuran julkaisujen laatija ja Merikarvian Joulu -lehden monivuotinen päätoimittaja Kerttu Pollari (Kuva: Seija Väre)

Pytingiltä Pytingille – kotiseutukirjan julkaisutilaisuus (Kuva: Altti Mäntylä)

Merikarvia-seuran kirjamyynjät Yrittäjämarkkinoilla (Kuva: Merikarvia-seuran kuva-arkisto)

Useimpia Merikarvia-seuran julkaisuja on edelleen ostettavissa seuran toimistosta. *Pytingiltä pytingille* oli myyntimenestys, jonka painos myytiin loppuun jo saman vuoden aikana. Teos osallistui vuonna 2022 Kotiseutuliiton Vuoden kotiseututeos -kilpailuun, mutta se ei päässyt loppukilpailuun.

Lisäksi Merikarvia-seura on julkaissut 2017 Merikarvia-aiheisen seurapelin *Tiädäks Sä kotiseutupeli*, jonka laatimiseen osallistuivat Lauri Hakosalo, Asko Virta, Jari Stenroos, Helena Tähkänen, Anna-Leena Viertomaa ja Aki Palomäki. Kotiseutupeli esiteltiin seuran järjestämässä kotiseutuillalla 27.9.2017, jolloin myös valittiin kotiseutuviihas 2017. Peliä on kehitetty edelleen, ja sen pohjalta on järjestetty tietokilpailuja vuosina 2018 ja 2019, jolloin paikallisten järjestöjen edustajat kilpailivat kotiseututietämyksessä.

Tiädäks sä – pelin laatijat Pyttymakasiinilla. Edessä Aki Palomäki, takana vasemmalta Jari Stenroos, Lauri Hakosalo, Asko Virta, Anna-Leena Viertomaa ja Helena Tähkänen (Kuva: Anna-Leena Viertomaa)

MUU TOIMINTA:

Juhlat, retket ja tilaisuudet

Merikarvia-viikko kesä-heinäkuun vaihteessa on Merikarvian kesätapahtumien huipentuma, johon osallistuu tuhansia ihmisiä, niin paikkakuntalaisia kuin kesäasukkaita. Merikarvian kunnan kulttuuritoimen järjestämässä tapahtumassa yhteistyökumppaneilla kuten Merikarvia-seuralla on ollut merkittävä osuus. Merikarvia-seuran vastuulla on Merikarvia-viikolla ollut Kalaa ja kulttuuria-tapahtuma, kyläretki ja kotiseutujuhla, jossa esiintyjät ovat olleet paikkakunnalla vaikuttavia. Kalaa- ja kulttuuria –tilaisuuden ohjelmaan sisältyi usein kotiseutuaiheinen esitelmä, Merikarvia-viikon taidenäyttelyn avaus ja musiikkiesityksiä. Tilaisuudessa Merikarvian Uusmartat tarjoili kala-aterian. Vuodesta 2019 lähtien Kalaa- ja kulttuuria – tapahtuma on yhdistetty kotiseutujuhlaan, jonka yhteyteen myös Uusmarttojen kala-ateria on siirtynyt. Kotiseutujuhlan ohjelmaan on kuulunut esitelmiä, näytelmiä, musiikkia ja tanssia. Kotiseutujuhlan juhlapuhujaksi on kutsuttu alansa asiantuntijoita, joilla heilläkin on yleensä ollut joku yhteys Merikarviaan.

KOTISEUTUJUHLAN JUHLAPUHUJAT

1994	Kansanedustaja Saara-Maria Paakkinen
1995	Kunnanjohtaja Olavi Järvinen
1996	Professori Päiviö Tommila
1997	Dosentti Kalevi Österman
1998	Professori Jorma Heikkilä
1999	Kirjailija Arvo Salo
2000	?
2001	Pääsihteeri Risto Pontela
2002	?
2003	Ei juhlapuhujaa
2004	Professori Unto Salo
2005	?
2006	Emäntä Raija Collander
2007	Pekka Salmi
2008	Hannu Virtomaa
2009	Osastopäällikkö Kirsi Paasikoski
2010	Akateemikko Päiviö Tommila
2011	Kapellimestari Veikko Rasta
2012	TE-toimiston johtaja Kimmo Puolitaival
2013	Kansalaisopiston ja kulttuuritoimen päällikkö Irma Vanamo
2014	Näyttelijä-ohjaaja Kari Hakala
2015	FT Suvianna Seppälä
2016	Pertti Kangas
2017	VTT, toimittaja Kari Heino
2018	Kotiseutuliiton varapuheenjohtaja Teppo Ylitalo
2019	Psykologi Inkeri Parkkari
2020	Ei kotiseutujuhlaa koronan takia
2021	Valokuvaaja Markku Saiha
2022	VTT Timo Aro
2023	TkL Satu Hassi

Vuoden 2015 Jublapuhujana toimi FK Suvianna Seppälä (Kuva: Altti Mäntylä)

Kotiseutujuhlaa on vietetty mm. Mericampingilla, Mieslaulajaintalolla, koulukeskuksen auditoriossa, Vanhalla yhteiskoululla ja kunnanviraston valtuustosalissa. Ensimmäiseen kotiseutujuhlaan vuonna 1994 osallistui yli 400 henkeä. Vuosien mittaan juhlaan osallistuneiden määrä on ollut laskussa ollen viime vuosina noin 20 – 30 henkilöä. Tähän on saattanut vaikuttaa juhlan sijoittuminen kesäsunnuntain alkuiltpäivään. Ensimmäisissä 18 kotiseutujuhlassa juontajana toimi Altti Mäntylä, joka juonsi myös 21. – 27. kotiseutujuhlat.

Vuoden 1996 kotiseutujuhlassa koulukeskuksen auditoriossa esiintyi mm. Merikarvian virolaisen ystävyyskunnan Pühalepan tyttöjen tanhuryhmä. Vuoden 1998 kotiseutujuhlassa esiintyi Pühalepan kamarikuoro. Ryhmä Pühalepasta esiintyi Merikarvia-viikolla myös vuonna 2004.

Merikarvia-seuran 10-vuotisjuhlaa vietettiin 1.6.2003 Vanhan yhteiskoulun juhlasalissa. Kotiseutuhenkisen juhlatilaisuuden aluksi seura tarjosi täytekakkukahvit. Juhlan juonsi Altti Mäntylä. Juhlassa esiintyivät Nuorisopuhaltajat, Kannelkuoro ja Senioritanhuajat. Jorma Rinne puheessaan valotti seuran perustamista ja toimintaa. Kunnanjohtaja Pentti Ala-Luopa toi tilaisuuteen Merikarvian kunnan tervehdyksen ja vaikka varsinaista juhlapuhetta ei ollut, korvasi sen useiden mielestä moninkertaisesti Kerttu Pollarin herkkä kotiseutupakina.

Seuran puheenjohtaja Jubani Kotiranta ja kotiseutujuhlan 2021 juontanut Hanna Alho-Kivi ennen juhlan alkua. (Kuva: Anna-Leena Viertomaa)

Merikarvia-lehti otsikoi 5.6.2003 10-vuotistilaisuutta käsittelevän juttunsa ”Merikarvia-seuralla täyden kympin juhla”. *Rantahuoneita ja räähkipaatteja* -kirja julkaistiin seuran syntymäpäivänä.

Merikarvia-seuran 20-vuotisjuhlassa 2013 seura julkaisi oman viirin, joka laadittiin Heikki Hakosalon luonnosten pohjalta. 20-vuotisjuhlaan Suomen Kotiseutuliiton tervehdysten toi Markku Mononen, ja Merikarvian kunnan tervehdysten kunnanjohtaja Pentti Ala-Luopa. Juontajana toimi Tuula Ruoppa-Salo. Musiikista vastasivat Merikarvian Nuorisopuhaltajat, Merikarvian mieslaulajat ja Pekka Luoma.

Merikarvia-seuran 20-vuotisjuhlassa 2013 kaikki seuran nimeämät Huvitus herrat kutsuttiin seuran kunniajäseniksi ja palkittiin seuran pöytästandaareilla ja ruusulla (Kuva: Altti Mäntylä, Merikarvia-lehden arkisto)

Seuran 30-vuotisjuhlan suunnittelu aloitettiin kesällä 2022. Juhlatoimikuntaan kuuluivat Helena Tähkänen, Hanna Alho-Kivi, Anna-Leena Viertomaa, Seija väre ja Teija Jylhäkoski.

30-vuotisjuhlatoimikunta (Kuva: Altti Mäntylä)

Merikarvia-seuran hallituksen toimesta kirjailija Matilda Roslin-Kalliolan muistopäivänä 28.5. tämän haudalle on viety kukkia ainakin 2000-luvulla. Matilda Roslin-Kalliolan ja Väinö Myllyrinteen hautojen hoidosta on vastannut Ilmo Saari. Vuonna 2011 Merikarvia-seura järjesti yhdessä Lions Club Merikarvian kanssa valokuva- ja runokilpailun.

Itsenäisen Suomen täyttäessä 100 vuotta 2017 Merikarvia-seura järjesti yhdessä Merikarvian Nuorisoseuran kanssa 11.11. ohjelmallisen iltaman Mieslaulajaintalossa.

Vuosittain kesällä usein Merikarvia-viikon yhteydessä seura on järjestänyt opastetun kotiseutukierroksen eli kiertoaajelun johonkin oman tai naapurikunnan kohteeseen. Bussimatkan aikana on kerrottu kohteena olevan paikan historiasta ja taustoista. Usein kotiseuturetki on järjestetty yhdessä Merikarvian – Siikaisten kansalaisopiston kanssa. Kiertoaajelulle lähtenyt bussi on usein ollut täynnä ja joskus osa lähtijöistä on seurannut bussia omilla autoillaan. Vuonna 2009 toteutettu kyläkierros Käärtilään, johon kuului tutustuminen Pooskerin kartanoalueeseen, sai aikaan varsinaisen ryntäyksen. Kyläkierrokselle osallistui 137 henkeä, jotka eivät mahtuneet kahteen isoon bussiin.

KOTISEUTUILLAT JA NÄYTTELYT

Kotiseutuiltoihin on kerääntynyt nykyisiä ja entisiä merikarvialaisia syventämään tietoaan ja jakamaan muistojaan menneistä ajoista kulloisenkin teeman mukaan asiantuntevien alustajien kanssa.

Vuosittain Merikarvia-seura on järjestänyt Merikarvian kirjastossa ja/tai kunnanvirastolla näyttelyn, jossa on esitelty paikallisten taiteilijoiden ja kädentaitajien töitä.

Vuonna 2015 Merikarvia-seura oli järjestämässä Merikarvian kirjaston kanssa kirjastossa pidettyä Pontikkänäyttelyä.

Merikarvia-seuran retki Reposaareen 2022 (Kuva: Altti Mäntylä)

HUOMIONOSOITUKSET, STIPENDIT JA SEURAN TEKEMÄT LAHJOITUKSET

Merikarvia-seuralla on vuodesta 2012 oma pöytästandaari (Merikarvia-seuran viiri), jonka myöntäminen ansioituneille henkilöille on seuran arvokkain tunnustuksen osoitus. Viirin, jossa meri, karut peltomaisemat ja silakkapytty kertovat kalan ja puun korkeasta jalostusasteesta, on suunnitellut Heikki Hakosalo.

Myönnetyt pöytästandaarit:

- 2013** Antti Esko, Heikki Hakosalo, Vesa Heikkilä, Mirelle Kallioinen, Pertti Kangas, Ritva Karipalo, Heikki Lähteenmäki, Kirsti Laine, Yrjö Lounasvaara, Liisa Manninen, Altti Mäntylä, Reijo Ostamo, Jorma Peltoniemi, Pauli Pihlajamäki, Kerttu Pollari, Jorma Rinne, Rauno Ruissalo, Osmo Silto, Hannu Tenkanen, Irma Vanamo, Aarre Varhila, Pauli Varhila, Toivo Viikilä
- 2014** Maija Itäkyli, Tuula Ruoppa-Salo
- 2015** Jouko Ilvonen, Suvianne Seppälä
- 2016** Altti Mäntylä, Anja Ranta, Seija Väre
- 2017** Lauri Hakosalo, Jukka-Pekka Kulosaari, Aki Palomäki, Jari Stenroos, Helena Tähkänen, Jouko Venho, Anna-Leena Viertomaa, Asko Virta
- 2018** Heikki Hakosalo, Veikko Kallio, Risto Lehtonen, Juhani Mellanoura
- 2019** Korsutupa, Anja Luusalo, Erkki Vanhatalo, Antti Väre
- 2022** Pirkko Liutala
- 2023** Hanna-Alho-Kivi, Juhani Kotiranta, Jukka Uusitalo, Kalevi Österman

*Vuonna 2018 Merikarvia-seuran viirin sai Veikko Kallio. Viiriä ojentamassa Lauri Hakosalo.
(Kuva: Petri Hakosalo)*

Merikarvia-seuran standaari on myönnetty myös seuraaville organisaatioille:

LC-Merikarvia
Merikarvian kunta
Nuorisopuhaltajat ry

Merikarvia-seura on myöntänyt Kotiseutuliiton hopeisen kaulakorun vuonna 2019
Anna-Leena Viertomaalle ja 21.3.2023 seuraaville jäsenille:

Hanna Alho-Kivi
Teija Jylhäkoski
Helena Tähtänen
Seija Väre

Merikarvia-seuran hallitus päätti kokouksessaan 9.2.2015, että hallituksen jäsenten tasakymmenet syntymäpäivät 50:stä lähtien huomioidaan seuran viirillä ja kukkasin.

Kotiseutuliiton hopeista kaulakorua vastaanottamassa Teija Jylhäkoski, Helena Tähtänen ja Hanna Alho-Kivi. Seija Vären puolesta korun vastaanotti Antti Väre (Kuva: Lauri Hakosalo)

Suomen Kotiseutuliitto on myöntänyt seuraavat ansiomerkit Merikarvia-seuran ansioituneille jäsenille:

2015	Kerttu Pollari	Kultainen
2016	Vesa Heikkilä	Hopeinen
	Anja Luusalo	Hopeinen
	Altti Mäntylä	Kultainen
2017	Juhani Aalto	Pronssinen
	Juhani Mellanoura	Hopeinen
	Jari Stenroos	Hopeinen
	Rejo Ostamo	Kultainen
2018	Tuija Vuorela	Kultainen
2019	Helena Tähkänen	Pronssinen
	Anna-Leena Viertomaa	Pronssinen
	Antti Väre	Pronssinen
	Asko Virta	Hopeinen
	Lauri Hakosalo	Kultainen
	Jorma Rinne	Kotiseututyön ansiomitali
2023	Hanna Alho-Kivi	Pronssinen
	Juhani Kotiranta	Pronssinen
	Henri Lindholm	Pronssinen
	Helena Tähkänen	Hopeinen
	Erkki Vanhatalo	Hopeinen
	Anna-Leena Viertomaa	Hopeinen
	Juhani Aalto	Kultainen
	Anja Luusalo	Kultainen
	Juhani Mellanoura	Kultainen
	Jari Stenroos	Kultainen
	Asko Virta	Kultainen
	Seija Väre	Kultainen

Suomen Kotiseutuliiton Merikarvia-seuran ansioituneille jäsenille vuonna 2023 myöntämät ansiomerkit luovutetaan kotiseutujuhlassa 9.7.2023.

Vuosittain pidettävässä kotiseutujuhlassa julkaistaan huvitusherran valinta sekä vuoden kotiseututeko. Alun perin kyläläiset ovat kutsuneet Huvitusherraksi Merikarvialla 1900-luvun alussa elänyttä kansanhauskuttaja Juha Mäkisaloa.

Huvitusherrat:

1994	Ei valittu	2009	Aarre ja Pauli Varhila
1995	Heikki Lähteenmäki	2010	Kirsti Laine
1996	Heikki Holmi	2011	Toivo Viikilä
1997	Wille Kaipainen	2012	Antti Esko
1998	Kerttu Pollari	2013	Pertti Kangas
1999	Arvo Salo	2014	Jorma Peltoniemi
2000	Jouko Elevaara	2015	Jouko Ilvonen
2001	Altti Mäntylä	2016	Sirkka-Liisa Koivuniemi
2002	Reijo Ostamo	2017	Petri Tähkänen
2003	Mirelle Kallioinen	2018	Maria Lindgren
2004	Aliisa Muurinen	2019	Heikki Moilanen
2005	Heikki Hakosalo	2020	Lea Blomberg
2006	Irma Vanamo	2021	Rauno Ruissalo
2007	Yrjö Lounasvaara	2022	Anja Ranta
2008	Hannu Tenkanen	2023	Lauri Hakosalo

Vuoden kotiseututeot:

- 2017** Merikalastajain sanakirja -projekti, Juhani Mellanoura, Juhani Aalto ja Lasse Loven
- 2018** Kuunarin Kryssi, Merikarvialaisten historia 1860-luvulta 2000-luvulle
- 2019** Sukujen silta, Jari Stenroos, Jouko Venho
- 2020** Krookan Pooki
- 2021** Merikarvian Sankaripatsaan kunnostusryhmä
- 2022** Pytingiltä pytingille-kirja
- 2023** Merikarvian sankarihautausmaan ja hautakivien kunnostustyöryhmä

Vuoden 2023 huvitusherra julkistettiin kotiseutujuhlassa 9.7.2023 ja vuoden kotiseututeko 16.6.2023 seurakuntatalolla pidetyssä tilaisuudessa.

Merikarvia-seura on vuosittain jakanut 50 euron stipendin koulun kevätjuhlassa kotiseutuhenkä osoitaneille kahdelle oppilaalle sekä tukenut nuorten musiikkiharrastusta. Seura hallinnoi myös Merikarvian yhteiskoulun seniorit 1952 stipendirahastoa, josta jaetaan yksi 100 euron stipendi vuosittain. Rahaston on perustanut Kalevi Österman luokkatovereineen.

Vuonna 2005 Merikarvia-seura lahjoitti Merikarvian seurakunnalle Mirelle Kallioisen taulun: *Jeesus tyynnyttää myrskyn*. Taulu sijoitettiin seurakuntatalon monitoimisalın seinälle kaikkien seurakuntalaisten katseltavaksi.

Ensimmäistä Huvitusherraa Heikki Lähteenmäkeä haastattelee XX Wille Kaipaisen ja Irma Vanamon seurassa tilannetta (Kuva: Riitta Moilanen, Merikarvia-seuran arkisto)

Museotoiminta

Merikarvia-seura ylläpitää Pyttymakasiinia Merikarvian kunnalta vuokratuissa tiloissa, ns. Norkoolin tiilimakasiinissa. Tila on ajan mittaan toiminut viljamakasiinina, kunnan lainajyvästönä, Viljo Kurjen kala-astiatehtaana, kunnan viljankuivurina, kasarmina, huoltorakennuksena sekä koulun ja päiväkodin varastona. Ensimmäinen vuokrasopimus makasiinista solmittiin kymmeneksi vuodeksi. Pyttymakasiini on museo, johon on kerätty puisten kala-astioiden valmistukseen liittyvää laitteistoa. Rakennuksen korjaus- ja muutossuunnitelman museokäyttöä varten laati Heikki Hakosalo. Asiantuntijana toimi Antti Esko. Pyttymakasiini on alansa ainoa museo Suomessa.

Seuran toiminnassa puuastiateollisuuden historian yhteen paikkaan kokoaminen on ollut seuran yksi keskeisimmistä tutkimuskohteista. Erityisesti seuran kunniapuheenjohtaja Jorma Rinne on toiminut tämän aiheen parissa ansiokkaasti. Museo sijaitsee Merikarvian Ylikylässä ja on avoinna yleisölle kesäisin noin kuukauden verran. Museon nimeämistä Pyttymakasiiniksi ehdotti Vesa Heikkilä seuran hallituksen kokouksessa 22.6.2009. Viime vuosina Pyttymakasiini on ollut avoinna yleisölle heinäkuussa Merikarvia-viikon yhteydessä ja sen oppaana on toiminut FM Henri Lindholm. Hän on toiminut oppaana myös Merikarvian seurakunnan Kirkkomuseossa, jonka osalta seurakunta on osallistunut kahtena viime vuonna palkkauskustannuksiin.

1900-luvun alkupuoliskolla Merikarvia oli Pohjoismaiden tärkeimpiä kala-astioiden valmistuspaikkakuntia. Merikarvialla toimi lukuisia isompia ja pienempiä kala-astioiden valmistajia. Astioihin pakattiin ja niissä säilytettiin suolasilakoita. Astioiden valmistus Merikarvialla hiipui 1950-luvulla, kun elintarvikkeiden pakkaaminen puuastioihin kiellettiin, ja loppui myöhemmin kokonaan. Viimeinen puuastioiden valmistaja lienee ollut Markku Sukusaari.

Vuosina 2006 – 2007 Merikarvia-seura kunnosti Merikarvialla suunnitellun ja valmistetun puuastiakoneen vanhan ”Anttonin” sijoitettavaksi Pyttymakasiiniin. Kone oli kärsinyt Kouhin kala-astitehtaan palossa niin pahoin, että sen toimintakuntoon saattaminen näytti mahdottomalta, joten seuran toimikunta päätti tyytyä ulkonäön kunnostukseen ja laatia havainnollisen esittelytaulun koneen toiminnasta. Puuastioiden valmistuslaitteisto sijoitettiin Pyttymakasiinin alakertaan kuten se olisi sijainnut kala-astiatehtaassa. Suurin osa muusta laitteistosta saatiin Erkki ja Antti Eskolta heidän vuonna 1961 lopetetusta kala-astiatehtaastaan, jonka koneet oli säilytetty kokonaisuutena siinä kunnossa, kun ne olivat lopetushetkellä. Lahjoituksia Pyttymakasiiniin otetaan vastaan ja tehdään edelleen.

Museon rakentamisessa Pyttymakasiiniin Merikarvia-seura sai yhteistyökumppanikseen Merikarvian Yrittäjät ry:n. Yrittäjähdistys ei halunnut varsinaisesti osallistua projektiin, mutta lupasi siihen rahaa ja työvoimaa. Molemmat yhdistykset sijoittivat hankkeeseen 4000 €. Aktiivinen Pohjois-Satakunta ry:n tuella saatiin 19.11.2007 vireille LEADER-hanke, jonka kautta talkootyöhön panostamalla voitiin saada avustusta. Makasiinin kunnostustyöt hankittiin rakennusyrittäjä Mikko Leppäselältä, joka ammattimiehineen korjasi ja entisöi rakennuksen alkuperäisen tyylin mukaisesti. Pyttymakasiini avattiin yleisölle vielä osin keskeneräisenä 2.7.2008. Pyttymakasiinin LEADER -hanke päättyi vuoden 2010 lopussa.

Merikarvia-seura on myös voimavarojensa puitteissa avustanut seuraavien kunnan, seurakunnan ja yksityisten museoiden toimintaa: Korsu, Kalastusmuseo, Kotiseutumuseo, Kirjailijakoti, Kirkkomakasiini ja Uudentalon mylly. Museot ovat olleet usein auki Merikarvia-viikolla, mutta yleisöltä on tullut toiveita niiden laajemmasta aukiolosta.

Kotiseutumuseon muuttaessa vuonna 1995 Lukkarin puustellista vanhalle kunnantalolle eli merikarvia-laisittain kunnanhuoneelle Merikarvia-seura oli mukana uusien tilojen kunnostamisessa sekä tavaroitten siirrossa ja järjestämisessä. Museoiden esineistöä on seuran toimesta valokuvattu. Vuonna 2014 museo-kokoelmien valokuvista laadittiin 150 valokuvan kooste.

Kalastusmuseon näyttely uusittiin vuoden 2013 elo-syyskuussa. Merikarvian kunta oli palkannut tehtävään museoassistentti Liisa Ojan, joka myös luetteloi museon noin 300 esinettä. Uusitun Kalastusmuseon avajaiset pidettiin kesällä 2014.

Seura oli kesällä 2013 järjestämässä Suomen pisintä miestä Väinö Myllyrinnettä esittelevää näyttelyä Merikarvian kirjastossa. Näyttely oli yleisömenestys, joka sai huomiota myös lehdistössä ja TV:ssä. Näyttelyssä oli esillä Väinö Myllyrinteen näköispatsas. Vuonna 2014 Merikarvia-seura teki lahjoituksen Merikarvian Reserviupseerikerholle Väinö Myllyrinteen näköispatsaan saamiseksi Korsutuvalle. Patsaan nykyinen sijoituspaikka on Vanhalla paloasemalla Korsutuvan läheisyydessä.

Seuran toiminnan alkuvuosina etenkin kesäisin järjestettiin runsaasti erilaisia tilaisuuksia, joista etenkin Kalastusmuseolla pidetyt kokosivat runsaan osanoton. Kalastusmuseolla pidettiin erilaisia työnäytöksiä, joissa muun muassa merikarvialaisena murremestarina tunnettu Alisa Muurinen esitteli kehräystä, verkon kudontaa ja voin kirnuamista. Ensimmäisinä toimintavuosina 1990-luvun puolivälissä Merikarvia-seura järjesti päretalkoot, joissa puuaines päreiden valmistusta varten kerättiin Eero Lehtojoen metsästä ja päreet höylättiin. Päreiden hyödyntäminen ei enää tapahtunut yleisötilaisuudessa, mutta Altti Mäntylän mukaan ainakin osa niistä käytettiin tarkoitukseensa. Seura toteutti myös tervahaudan, joka ilmeisesti liian tuoreen puun takia ei tuottanut tervaa, joten tilatut tervaerät jouduttiin ostamaan Mäntylän muistin mukaan Isojoelta.

Hankkeet

Merikarvia-seura on toimintansa aikana toteuttanut lukuisia erilaisia hankkeita. Seuran toiminnan alkuvuosina hankkeet olivat usein pienimuotoisia jonkun seuran hallituksen jäsenen toteuttamia.

2000-luvulta alkaen seura on toteuttanut laaja-alaisempia hankkeita, joihin on anottu ja saatu Euroopan Unionin Maaseuturahaston LEADER-rahoitusta. Yhteistyötahoja näissä hankkeissa ovat olleet muun muassa Merikarvian Yrittäjät, Selkämeren kansallispuiston ystävät ja Merikarvian kyläyhdistykset.

Merikarvia-seura toteutti vuonna 2003 Euroopan Unionin Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston EMOTR:n tuella LEADER+ - hankkeen ”Merellinen Merikarvia”. Hanketyöntekijäksi palkattiin FM Matleena Pekkanen, joka toimi kirjoittajana hankkeen tuloksena julkaistussa teoksessa *Rantahuoneita ja räähkipaatteja*. Merikarvia-seuran kirjatoimikuntaan kuuluivat Jorma Rinne, Kerttu Pollari ja Nina Merilahti. Kirjoittajan keräämän aineiston lisäksi teoksessa käytettiin seuran tallettamia nauhoituksia ja valokuvia.

Merikarvia oli 1100-luvulta lähtien sastamalalaisten eräaluetta, mistä pitäjä sai ruotsinkielisen nimensä Sastmola. 1200- ja 1300-luvuilla nykyisen Ruotsin alueelta nykyisen Suomen rannikoille alkoi muuttaa uudisasukkaita. Sastamalalaisten eräalueet rajoitettiin Merikarvian sisämaahan, ja eränkäynti Sastamalan ja Merikarvian välillä päättyi 1600-luvulla. Jorma Rinteen johdolla Merikarvia-seuran nimissä tutkittiin vuosina 2006-2007 vanhaa eräreittiä ”Sastamalasta Sastmolaan”. Reitit selvitettiin ensin karttojen

ja asiakirjojen avulla ja kuljettiin sitten läpi jalan ja veneillä. Eräreitiltä löydettiin avoimia ja jo umpeen kuroutuneita vesiväyliä. Innostus hankkeeseen saatiin professori Unto Salon vuoden 2004 kotiseutujuhlassa pitämästä puheesta. Vuonna 2007 Jorma Rinne piti Merikarvia-viikon Kalaa ja kulttuuria -tapahtumassa esitelmän ”Sastamalasta Sastmolaan”.

Vuoden 2010 lopussa päättyi 1.10.2009 alkanut LEADER -hanke, jossa videoituja Merikarvian tärkeitä tapahtumia vuodesta 1990 sisältäneiden VHS-kasettien materiaali siirrettiin DVD-levyille. Tilaisuuksien videointien lisäksi kasetit sisälsivät muun muassa sotilaiden ja lottien haastatteluita, perinnetöitä, ja 103-vuotiaan haastattelun. Siirtotyön suorittivat pääasiassa videoiden alkuperäiset kuvaajat MekTV:stä, jonka kanssa Merikarvia-seura on tehnyt yhteistyötä ja jota seura on tukenut rahallisesti. Levyt on varastoitu Merikarvia-seuran huoneeseen kunnanvirastolla. Kopiot aineistosta DVD-levyillä luovutettiin Merikarvian kirjastoon, jossa ne ovat yleisön nähtävillä.

Merikarvialta ja muualta Pohjois-Satakunnasta on lähdetty suuressa määrin siirtolaisiksi Kanadaan, Yhdysvaltoihin, Australiaan ja Ruotsiin. Monet siirtolaisten jälkeläisistä ovat menettäneet kontaktin suomalaisiin sukulaisiinsa. Sosiaalisen median myötä monet siirtolaisten jälkeläiset ovat alkaneet etsimään suomalaisia juuriaan. 2016 alkaneessa *Sukujen Silta* -hankkeessa on tutkittu Merikarvialta Amerikkaan lähteneitä siirtolaisia ja heidän vaiheitaan uudessa kotimaassaan sekä kerätty tietoa takaisin Merikarvialle palanneista. Tutkimusta ovat suorittaneet Jari Stenroos ja Jouko Verho. LEADER-hanke Sukujen Silta – Roots in Finland toteutettiin 1.10.2016 – 30.9.2017.

Sukujen Silta -hankkeeseen liittyen Merikarvia-seura järjesti 11.3.2017 koulukeskuksessa luentotilaisuuden, jossa esitelmöi Jouni Korkiasaari Siirtolaisinstituutista. Samalla yleisöllä oli mahdollisuus tutustua Siirtolaisinstituutin juuri valmistuneeseen suomenkieliseen roll-up -näyttelyyn siirtolaisuudesta. Näyttely oli esillä Merikarvian kirjastossa 15.3. – 15.4.2017. Honkajärven sukuseuran ja Honkajärven Marttojen toimesta järjestettiin Honkajärven kylätalolla siirtolaisnäyttely 14. – 15.4.2017. Näyttelyoppaana toimi Jari Stenroos. Ravintola Rantahuoneella ja Ouraluodolla 5.8.2017 pidettyjen luentojen aiheena oli Pirtua ja entistä elämää. 6.8.2017 järjestettiin Krookka-kävely liittyen Sukujen Silta -hankkeeseen. Oppaina toimivat Lauri Hakosalo ja Juhani Mellanoura. Sukujen Silta -projektin aineisto siirrettiin 2017 Merikarvia-seuran internet-sivuille. Siirtolaisuutta koskevien tietojen keruu on jatkunut vielä varsinaisen projektin päättymisen jälkeen.

Merikarvia-seuran ja Selkämeren kansallispuiston ystävät ry:n yhteinen kalastuskulttuurihanke käynnistyi vuoden 2016 alussa ja päättyi 30.12.2016. Pohjois-Satakunnan LEADER-ryhmä ja Satakunnan ELY-keskus myönsivät hankkeelle tukirahoituksen Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahoituksesta. Hankkeen tarkoituksena oli Kalastajan sanakirjan kerääminen. Ammattikalastus on taantunut, pyyntimuodot ja -välineet muuttuneet ja vesillä liikkumista ja kalastusta koskevat termit ovat jäämässä pois käytöstä. Vuoden 2016 aikana yhdistysten haastattelijat keräsivät ja nauhoittivat merikalastajien ja heidän jälkeläistensä muisteluita. Talkootyönä tehtyjen haastattelujen avulla selvitettiin menneiden sukupolvien saarille, kiville, matalikoille ja kalastuspaikoille antamia nimiä. Kartoille merkittiin lähes tuhat kalastajien tuntemaa kohdetta, josta tuloksena syntyi asiantuntijoiden toimesta vapaasti saatavilla oleva älypuhelimessa ja tietokoneella toimiva kartta. Merikalastajan sanakirja ja siihen liittyvät kartat löytyvät Selkämeren kansallispuiston ystävien kotisivulta www.selkamerenystavat.fi. 23. ja 24.4.2016 Juhani Mellanoura esitelmöi Kalastusmuseolla Merikalastajan sanakirjan sen hetkisestä tilanteesta.

Merikalastajan sanakirja -hanketta seurasi 1.7.2017 – 22.2.2019 LEADER-hanke Sata saaren rantaa, jonka tuloksena Merikarvia-seura ja Selkämeren kansallispuiston ystävät ry julkaisivat verkkoteoksen

Merivaeltajan retkiopas. Merikarvian venerannat, tukikohdat ja tarinapaikat. Julkaisu sisältää karttoja, joihin on merkitty veneenlaskupaikkoja, retkeilytukikohtia ja muita veneretkeilijälle tai melojalle merkittäviä merellisiä kohteita. Teoksen kirjoittaja on Juhani Mellanoura Merikarvia-seurasta.

Merikarvian satamaan on seuran toimesta vuosina 2017 - 2019 suunniteltu ja rakennettu LEADER-hankkeena *Krookan Pooki* -maankohoamismerkki (kansikuvassa), joka kertoo vesirajan korkeudesta eri vuosisadoilla. Pookin läheisessä infotaulussa on aiheesta lisätietoa. Maankohoamismerkkityöryhmään kuuluivat Lauri Hakosalo, Jorma Rinne, Erkki Vanhatalo, Jukka-Pekka Kulosaari ja Heikki Hakosalo. Maankohoamismerkki vihittiin 1.8.2020 Krookan Ahdin (Ilmo Saari) toimesta. Tilaisuuteen osallistui 64 henkeä.

Merikarvia-seura oli mukana Merikarvian kunnan historiakirjahankkeessa, joka käynnistyi kesällä 2013. Hankkeessa käytettiin hyväksi myös sitä historia- ja perinneaineistoa, jota seura oli hankkeissaan kerännyt. Merikarvian historia *Kuunarin kryssi. Merikarvialaisten historiaa 1860-luvulta 2000-luvulle* ilmestyi 2017. Historiakirjahankkeen rahoittivat Merikarvian kunta ja Turun yliopisto. Kirjan päätoimittaja oli Anna Sivula, toimittajat Anni Ruohomäki ja Riina Haanpää, kaikki Turun yliopistosta.

Historia-aiheinen projekti Merikarvian koululaisille järjestettiin tammi-maaliskuussa 2017. Hankkeessa asiantuntijana toimi Erkki Vanhatalo, ja hankkeen vetäjänä yläkoulun historian opettaja Timo Sirén. Hankkeessa mukana oli seitsemän luokkaa ja se sisälsi kuusi oppituntia. Hankkeessa olivat mukana Merikarvian kunta, koulun henkilökunta ja kunnan kehittämisjohtaja Aki Ruotsala. Lounais-Suomen alue-TV:n toimitus kuvasi ja raportoi hankkeesta 22.3.2017. Raportilla oli kolme esitystä YLE:n uutislähetyksissä.

Merikarvia-seura on ollut mukana laatimassa ja taloudellisesti tukemassa seuraavien kylähistoriataulujen pystytystä eri Merikarvian kyliin:

Alakylän historiataulu 2017, Kuninkaantie 79, Merikarvia. Taulu kertoo Alakylän eli entisen Alakarvian kylän menneisyydestä tarinoiden, historiatietojen ja satavuotiaiden uutisten sekä naivistisen kylämaise-makuvan kautta. Taulun toteuttamiseen osallistuivat Jari Stenroos, Anna-Leena Viertomaa ja Alakylän Aktiivit.

Riispyyn kylätaulu 2017. Taulun tekstit kertovat mm. Riispyyn kylän menneisyydestä ja elinkeinoista. Taulun pystytyksestä vastasi Erkki Vanhatalo työryhmineen. Taulun valmistivat Keijo Mattila poikineen. Historiakatsauksen laati Erkki Vanhatalo. Taulu pystytettiin ilman Merikarvia-seuran taloudellista tukea, sillä ELY-keskuksen ranta-alueen kunnostamiseen myöntämät varat riittivät myös kylähistoriataulun kustannuksiin.

Köörtilän perinnetaulu vihittiin 29.8.2020 noin 60 hengen läsnä ollessa. Skifferin venesatamaan pystytetty taulu kertoo kylän menneisyydestä kuvin ja tekstein. Taulun pystytyksestä vastasivat Asko Virta ja Köörtilän yhteisten alueiden osakaskunta.

Lauttijärven kylähistoriataulun avajaiset pidettiin 9.10.2021. Taulu valottaa kylän historiaa vanhojen karttojen historiallisten kirjoitusten avulla. Pystytyksestä vastasivat Jorma Rinne ja Lauttijärven kyläyhdistys.

Alakylän historiataulu (Kuva: Aki Palomäki)

Riispyyn historiataulu (Kuva: Petri Hakosalo)

*Köörtilän historiataulu
(Kuva: Anna-Leena Viertomaa)*

Projekti kylähistoriataulun pystyttämiseksi Honkajärvelle on vuonna 2023 meneillään. Toiveissa olisi saada kylähistoriataulu myös kuntakeskukseen Ylikylään, mutta Ylikylässä ei ole kyläyhdistystä joten kylähistoriatauluprojekti jäisi kokonaan Merikarvia-seuran vastuulle.

Perinteen tallentaminen ja kuva-arkisto

Merikarvia-seura on pyrkinyt keräämään perinne- ja historiatietoa erityisesti seuraavista aiheista:

- Kylien muodostuminen Merikarvialle
- Lampuodit ja torpparit
- Rusthollit
- Saariasutus
- Ensimmäiset huvilat rannikolle ja saariin
- Vapeet
- Karjalaiset eli siirtoväki
- Ensimmäiset kulkuvälineet
- Koulujen perustamiset
- Metsästysseurat
- Salakapakat, salakuljetus ja pirtu
- Viinanpoltto
- Nälkäki
- Lääkärien, pappien ja opettajien merkitys 1800-1940 luvulle saakka
- Vanhat jo kadonneet ammatit
- Urheilutoiminta
- Merikarvialaiset puvut, naisen ja miehen puku
- Merikarvian teiden ja koulujen nimien määrittämiseen osallistuminen
- Merikarviaa koskevan kirjallisen tiedon kokoaminen
- Lukkarin puustelli
- Kalastus merellä ja joella
- Merikarvialaiset veneenrakentajat ja veneiden erityispiirteet
- Alkutuotannon eli maa- ja metsätalouden sekä kalastuksen ja käsityötaitojen nivoutuminen toisiinsa joko vain naisnäkökulmasta tai koko perhettä koskevana kokonaisuutena
- Muuttuva merimiesammatti aina kauppalaihoista yhteysaluksiin ja jäämurtajiin
- Metsästys- ja riistanhoitotyö
- Marjojen - ja muiden luonnontuotteiden keruu osana paikallistaloutta, mm. apteekkien lääkekasveista ja järviruokojen hyödyntämisestä nykyajan tyrnituotteisiin
- Hevonen ihmisen apuna

Vuonna 1998 Merikarvia-seura käynnisti perinteentallentamistyön koskien Merikarvian sähköistymistä, koululaitosta ja vanhoja työmenetelmiä sekä muita noin sadan vuoden takaisia merkittäviä tapahtumia. Sen välttämättömiin kuluihin saatiin LEADER-rahoitusta, mutta pääosa työstä ja laskennallisista kustannuksista suoritettiin vapaaehtoistyönä. Perinnetiedon keruu tapahtui pääasiassa haastattelujen avulla. Tarkoitusta varten seura hankki nauhureita ja haastattelut talletettiin C-kaseteille. Purettua ja lajiteltua tietoa katsottiin myöhemmin voitavan käyttää esimerkiksi uuden Merikarvian historian aineistona. Jo ennen seuran perustamista alkaneen kymmenvuotisen keräystyön tuloksena saatiin kokoon satoja sivuja tietoutta 1900-luvun elämästä, elinkeinoista, tavoista, järjestöistä jne. Aineisto talletettiin kunnan keskuspäiväkirjan muistiin.

Vuonna 1998 rouva Hilikka Itäkylä lahjoitti miehensä Joel Itäkylän, ”Jolin” keräämät merikarvialaiset murren sanat ja sananparret Merikarvia-seuralle samalla antaen seuralle aineiston myöhemmän käyttöä-

keuden. Vuoden 1999 kotiseutujuhlassa Hilkka Itäkylälle ojennettiin Kerttu Pollarin toimittaman Joel Itäkylän sananparsikokoelmaan perustuvan *Redallista tekoo* – kirjan ensimmäinen kappale.

Merikarvia-seura on osallistunut Suomen Kotiseutuliiton työhön. Seura on pyrkinyt innostamaan lukilaisia mukaan kotiseututyöhön. Myös kunnan kesäasukkaat on pyritty saamaan mukaan kotiseututyöhön. Vanhan paloaseman kunnossapitoa seura on pyrkinyt tukemaan taloudellisesti.

Tamperelainen opettaja Kirsti Salo lahjoitti vuonna 2004 Merikarvian kotiseutukokoelmaan 125 valokuvaa 1900-luvun alkupuolelta. Kuvia oli mm. hänen kotitalostaan Rosnellista. Kuvista koottu näyttely oli esillä kirjastossa Merikarvia-viikolla. Kirsti Salo myös esitelmöi Matilda Roslin-Kalliola 5.7. Merikarvia-viikon Kalaa ja kulttuuria -illassa kunnanvirastolla.

28.5.2006 Merikarvia-seura osallistui Matilda Roslin-Kalliolan haudalla pidettyyn tervehdyskäyntiin hänen kuolemansa muistopäivänä. Samana vuonna 5. – 7.5. Turun yliopiston maisemantutkimuslaitos ja Länsi-Suomen ympäristöpiiri tutkivat Merikarvian kiviaitakulttuuria. Seuran puheenjohtajat Jorma Rinne ja Jorma Peltoniemi avustivat tutkimusta omillaan ja paikallisten asukkaiden tiedoilla.

Merikarvia-seura on kerännyt merikarvialaisten puumerkkejä, joita vuonna 2014 oli jo kertynyt noin 450.

Syyskesällä 2012 Merikarvia-seura aloitti valokuvien keruuprojektin, joka jatkuu edelleen. Kerättyä aineistoa esiteltiin Merikarvian kirjastossa 8.11.2012 yhdessä Merikarvian kulttuuritoimen kanssa. Merikarvia-seura kopioi jatkuvasti vanhoja valokuvia ja ylläpitää kuva-arkistoa seuran internet-sivujen yhteydessä. 13.12.2020 seura järjesti Anja Luusalon johdolla vanhojen valokuvien skannaustilaisuuden Kunnanvirastolla. Valokuva-arkistoa ylläpitää Aki Palomäki. Kuvia kopioi myös kuvavastaava Anja Luusalo. Valokuvissa esiintyviä henkilöitä on myös pyritty tunnistamaan yleisön avulla, mutta ajan kuluessa tehtävä käy yhä vaikeammaksi.

Vanhat valokuvat ovat nähtävissä suomalaisessa kuvapalvelimessa osoitteessa merikarviaseura.kuvat.fi. Vanhoja merikarvialaisia valokuvia löytyy myös Finnasta. Kuvien käytöstä julkaisuissa on sovittava Merikarvia-seuran kanssa. Kokoelma on talletettuna Merikarvian kunnantalolla olevassa tietokonekeskuksessa. Kunnan palvelimella on myös Merikarvian paikallistelevisiion nauhoitteita 1980-90 luvuilta, mm. sotaveteraanien ja lottien haastatteluja.

Merikarvia-seuran valokuvagalleriassa on nyt noin 5300 valokuvaa, jotka liittyvät seuraaviin aihealueisiin:

- Kirkko-, rippi-, hää- ja hautajaiskuvat
- Henkilöitä ja ystäviä
- Perhekuvia
- Koti, arkea ja juhlaa
- Kulttuuri ja yhteisöt
- Kylä ja joki
- Meri ja kalastus
- Sairaala, Vaihininen
- Koulukuvia
- Kasaböle skola (Kasalan ruotsinkielinen kansakoulu)
- Henkilökuvia
- Sotilastoimintaa
- Merikarvialta Amerikkaan siirtolaiseksi lähteneet
- Ines Tommila
- Hanna ja Maija Norrgård
- Lasinegatiivit
- Jaskanhiihto 1979
- Långfors-Starck suku

Kohti tulevaa

Merikarvia-seura on kasvanut pienestä alusta yli 200-jäseniseksi. Seuran 30-vuotiseen taipaleeseen on mahtunut paljon tapahtumia: juhlia, esitelmätilaisuuksia, näyttelyitä ja työnäytöksiä sekä monia projekteja, jotka ovat tuoneet näkyväksi kotiseudun historiaa ja perinteitä. Seura toimii edelleen aktiivisesti ja monet sen jäsenistä ovat mukana toteuttamassa tilaisuuksia ja projekteja. Useat seuran jäsenistä ovat jo eläkeiässä tai ainakin keski-ikäisiä. Seura on pyrkinyt stipendein innostamaan nuoria kotiseututyöhön, mutta Merikarvian koululaiset lähtevät jatko-opintoihin muille paikkakunnille ja jäävät useimmiten sille tielleen.

Miten varmistaa Merikarvia-seuran tulevaisuus? Miten varmistaa, että lähteneiden yhteydet kotiseutuun säilyvät? Tässä Merikarvia-viikolla ja muilla kesätapahtumilla on tärkeä asema, houkuttelevathan ne käymään Merikarvialla. Merikarvian Joulu – lehti on odotettu myös muualla asuvien merikarvialaisperäisten keskuudessa. Tärkeitä ovat myös Merikarvia-aiheiset kirjat, tosin ELY-keskus ei enää myönnä rahoitusta kirjoihin, joten projektien tuloksena syntyvät julkaisut jäävät seuran maksettaviksi tai niille on hankittava ulkopuolinen kustantaja.

Kiitokset

Kiitän tätä historiikkia varten saamastani paljosta avusta Merikarvia-seuran sihteerii Anna-Leena Viertomaata, sekä seuran kunniapuheenjohtajaa Jorma Rinnettä ja seuran perustamisaloitteen tekijää ja pitkäaikaista hallituksen jäsentä Altti Mäntylää heidän antamistaan tiedoista seuran eri vaiheista. Kiitän Aki Palomäkeä tämän julkaisun taitosta sekä kaikkia niitä seuran jäseniä, jotka ovat tiedoin, kommentein ja valokuvin edesauttaneet 30-vuotishistoriikin laatimista.

Lähteet:

- Altti Mäntylän haastattelu 8.5.2023 (Kirsti Alho-Niemi).
- Jorma Rinteen haastattelu 17.6.2023 (Kirsti Alho-Niemi).
- Mellanoura Juhani, toim., *Merikalastajan sanakirja*, Merikarvia-seura ry, Selkämeren kansallispuiston ystävät ry 2016.
- Mellanoura Juhani: *Merivaeltajan retkiopas. Merikarvian venerannat, tukikohdat ja tarinapaikat*, Merikarvia-seura ry, Selkämeren kansallispuiston ystävät ry, 2018, <https://www.selkamerenystavat.fi>.
- Merikarvia-seura ry, Lions Club Merikarvia ry: *Merikarvian Joulu*, 1993 – 2022.
- Merikarvia-seura ry: Internet-sivut, <https://www.merikarvia-seura.fi>.
- Merikarvia-seura ry, Jäsenkokousten ja hallituksen kokousten pöytäkirjat, toimintakertomukset ja toimintasuunnitelmat 1993 – 2005 (hajakappaleita), 2006 – 2022.
- Pekkanen Matleena: *Rantahuoneita ja rääkkipaatteja. Merenmakuisia tarinoita Merikarvialta*, Merikarvia-seura, Merikarvia 2002.
- Pyttymakasiini on harvinaisuus – se on alansa ainoa museo Suomessa, Jälkipeli.net, 30.6.2022, <https://jalkipeli.net/pyttymakasiini-on-harvinaisuus-se-on-alansa-ainoa-museo-suomessa/>.
Ladattu 7.8.2023.